

2003 «Επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες. Παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου». Στα: πρακτικά 1^{ης} επιστημονικής ημερίδας του Συλλόγου Καθηγητών Γερμανικής Γλώσσας στην Ελλάδα και της Πανελλήνιας Ένωσης Καθηγητών Γερμανικής Δημόσιας Εκπαίδευσης. Αθήνα 2004, 29-43.

Δρ. Δάφνη Βηδενμάιερ, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες Παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου

0. Εισαγωγή

Η παραγωγή τόσο του γραπτού όσο και του προφορικού λόγου, στην προσπάθεια να εξετάσω ιστορικά το θέμα, πέρασε κατά διαστήματα στο περιθώριο, είτε επειδή ο διδακτικός στόχος ήταν η εκμάθηση ανάγνωσης και γραφής κειμένων μακριά από την αναγκαιότητα της επικοινωνίας, είτε αργότερα με την ακουστικό-προφορική και την οπτικο-ακουστική μέθοδο διδασκαλίας (audiolinguale/ audiovisuelle Methode), αλλά ακόμη και στο πλαίσιο της «επικοινωνιακής προσέγγισης» (kommunikativ-pragmatischer Ansatz), όπου ο στόχος ήταν η επικοινωνία, το αποτέλεσμα ήταν να υποβιβαστεί η παραγωγή του γραπτού λόγου (βλ. σχετικά μεταξύ άλλων και Huneke/Steinig (2000), Τοκατλίδου (2003), Τσοπάνογλου (1985)). Το κύριο θέμα, που πραγματεύεται το άρθρο, που ακολουθεί, είναι ότι οι δυο αυτές γλωσσικές δραστηριότητες και ειδικά το παραγωγικό τους μέρος, το οποίο παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, δεν έχει συνεχή πορεία στο χρόνο και κατά συνέπεια δημιουργεί δυσκολίες όχι μόνο στους διδασκόμενους¹ αλλά και στους διδάσκοντες.

Σύμφωνα με το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες (Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen (2001)), αλλά ήδη και από τις πιο πρόσφατες μελέτες στο πλαίσιο της επικοινωνιακής προσέγγισης, οι γλωσσικές δραστηριότητες τόσο της παραγωγής όσο και της πρόσληψης, τόσο του γραπτού όσο και του προφορικού λόγου, παίρνουν ισάξια θέση η μία δίπλα στην άλλη και φυσικά σε ποικίλους συνδυασμούς (όπως άλλωστε συμβαίνει και στη ζωή με την κατάκτηση γλώσσας, είτε της μητρικής είτε άλλης) μαζί και με τις νέες δραστηριότητες της Διάδρασης² και της Γλωσσικής Διαμεσολάβησης.

Στο παρόν άρθρο θα παρουσιάσω τα επιμέρους αποτελέσματα μιας έρευνας με θέμα «παραγωγή και αξιολόγηση στο μάθημα ξένης γλώσσας». Οι ερωτηθέντες είναι μαθητές και φοιτητές, που διδάχθηκαν και διδάσκονται τα γερμανικά ως ξένη γλώσσα. Η έρευνα εξετάζει τα προβλήματα παραγωγής στην ξένη γλώσσα, τόσο στο γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο.

1. Οι επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες

¹ Θα διατηρήσω, δυστυχώς για άλλη μια φορά, τη χρήση του αρσενικού γένους για την αναφορά σε πρόσωπα, για λόγους συντομίας, ζητώντας συγνώμη από τις αναγνώστριες, οι οποίες αποτελούν και την πλειοψηφία στον κλάδο μας.

² Επέλεξα τη συγγραφή του άρθρου στην ελληνική γλώσσα όχι μόνο επειδή αυτή είναι η μητρική των περισσότερων από εμάς, αλλά και επειδή η έρευνα που έγινε και θα παρουσιαστεί στη συνέχεια, έγινε στα ελληνικά. Η μετάφραση, κατά συνέπεια, των όρων από τη γερμανική βιβλιογραφία έγινε από μένα, όπου δεν υπήρχε ήδη μεταφρασμένη ορολογία.

Το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες (2001) θέτει για άλλη μια φορά το ζήτημα της ανάπτυξης ικανοτήτων (Kompetenzen) στις γλώσσες.

Στις επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες ανήκουν οι:

- γλωσσολογικές
- κοινωνιογλωσσολογικές
- πραγματολογικές

ικανότητες.

Στις γλωσσολογικές ικανότητες ανήκουν οι:

- λεξιλογικές
- φωνολογικές
- συντακτικές
- σημασιολογικές

γνώσεις και δεξιότητες.

Οι κοινωνιογλωσσολογικές ικανότητες ορίζονται μέσω των κοινωνικοπολιτιστικών συνθηκών της χρήσης της γλώσσας.

Οι πραγματολογικές ικανότητες κανονίζουν τη λειτουργική χρήση γλωσσικών πηγών.

Η επικοινωνιακή γλωσσική ικανότητα ενεργοποιείται σε ποικίλες επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες. Οι επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες είναι:

- η πρόσληψη (κατανόηση γραπτού λόγου/ κατανόηση προφορικού λόγου)
- η παραγωγή (γραπτού και προφορικού λόγου)
- η διάδραση
- η διαμεσολάβηση³

Θα διατηρήσω την κατηγοριοποίηση του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Πλαισίου, γεγονός όμως είναι ότι σύμφωνα και με την παλαιότερη βιβλιογραφία (ανάμεσα σε πολλούς ως παράδειγμα αναφέρω Heyd (1991), Huneke/ Steinig (2000), Storch (2001), οι επικοινωνιακές γλωσσικές δραστηριότητες αποτελούν τις κύριες δραστηριότητες τόσο στο μάθημα όσο και στην εξέταση και οι επικοινωνιακές γλωσσικές ικανότητες είναι, τα στοιχεία (γλωσσικά ή και όχι), που στηρίζουν, βοηθούν ή και αναπτύσσουν τις δραστηριότητες. Και ενώ ο στόχος των διδασκόμενων και των διδασκόντων είναι, ομοιάζοντας προς την πραγματική ζωή, να συνδυάσει τις δραστηριότητες, εγώ εδώ θα διατηρήσω το διαχωρισμό για να εξετάσω επιμέρους δυσκολίες κατά την παραγωγή λόγου. Στις παραγωγικές δραστηριότητες ανήκουν τόσο η παραγωγή του γραπτού όσο και του προφορικού λόγου, οι οποίες είναι σε άμεση σχέση μεταξύ τους, όπως ακριβώς σχετίζονται και οι μεταξύ τους δραστηριότητες του γραπτού (πρόσληψη και παραγωγή) και του προφορικού (πρόσληψη και παραγωγή) λόγου⁴. Όσο δηλαδή

³ Στο άρθρο αυτό δεν αναφέρομαι ούτε στη διάδραση ούτε και στη διαμεσολάβηση γιατί θεωρώ ότι εντάσσονται συνδυαστικά στην πρόσληψη και την παραγωγή.

⁴ Δεν θα ασχοληθώ εκτενώς με τις σχέσεις μεταξύ των επικοινωνιακών ικανοτήτων, των γλωσσολογικών ικανοτήτων, των επικοινωνιακών γλωσσικών δραστηριοτήτων, αλλά ούτε και σ' αυτές που υπάρχουν ανάμεσα στις υποκατηγορίες των κεντρικών κατηγοριών. Θεωρώ το διαχωρισμό ως εξωτερικό βοηθητικό στοιχείο για την αυτομόρφωση, το σχεδιασμό μαθήματος και τη γλωσσική εξέταση.

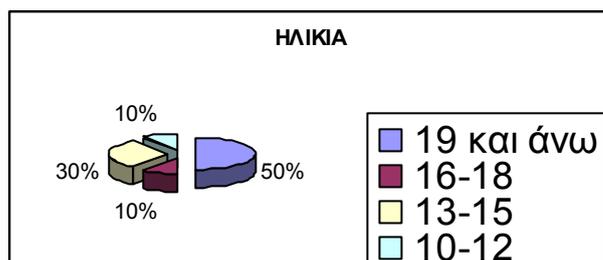
συναφή και παράλληλη πορεία ακολουθούν η γραφή και η ανάγνωση (βλ. μεταξύ άλλων Πορποδάς (1994), Ρήγας (2003)), άλλο τόσο σημαντικό είναι να γνωρίζουμε ότι ο γραπτός λόγος ακολουθεί τον προφορικό λόγο (όπως και στη μητρική γλώσσα)⁵, δεν έχουν όμως ανεξάρτητες πορείες.

2. Τα δεδομένα μίας έρευνας

Όπως προαναφέρθηκε θα παρουσιάσω παρακάτω τα επιμέρους αποτελέσματα μίας εμπειρικής έρευνας με θέμα «παραγωγή και αξιολόγηση στο μάθημα ξένης γλώσσας»⁶, που διενεργήθηκε από το Σεπτέμβριο του 2002 έως και το Δεκέμβριο του 2004. Η έρευνα διενεργήθηκε με τη βοήθεια ερωτηματολογίου, μέρος του οποίου (ό,τι αφορά στη συγκεκριμένη δημοσίευση) παρατίθεται στο παράρτημα του άρθρου. Το σύνολο των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων βρίσκεται φυσικά στη διάθεση του κάθε αναγνώστη.

Οι ερωτηθέντες είναι μαθητές και φοιτητές, που διδάχθηκαν και διδάσκονται τα γερμανικά ως ξένη γλώσσα. Άλλοι από αυτούς έχουν σκοπό να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα ως εφόδιο στο μέλλον, άλλοι τη χρησιμοποιούν ήδη στις σπουδές τους και άλλοι τη μαθαίνουν απλώς από ενδιαφέρον. Το τμήμα της έρευνας, το οποίο παρουσιάζεται εδώ εξετάζει τα προβλήματα της παραγωγής γραπτού και προφορικού λόγου στα γερμανικά ως ξένη γλώσσα. Στην έρευνα πήραν συνολικά μέρος 74 άτομα, εκ των οποίων 30 μαθητές και 44 φοιτητές.

Οι ηλικίες των ερωτηθέντων φαίνονται στο γράφημα, που ακολουθεί:

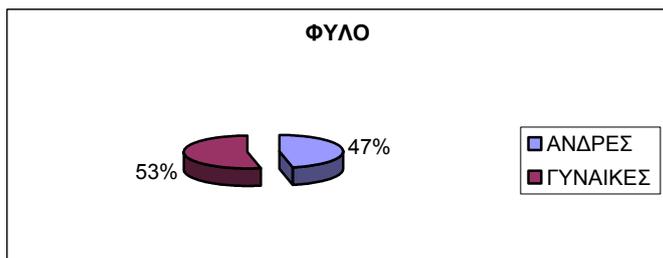

Γράφημα 1

Το 50% των ερωτηθέντων είναι άνω των 19 ετών, αποτέλεσμα που έχει επηρεαστεί από το γεγονός ότι στο σύνολο των ερωτηθέντων το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν φοιτητές, γεγονός που επηρεάζει και το αποτέλεσμα, που φαίνεται στο παρακάτω γράφημα και αφορά στην κατανομή του ποσοστού ανάμεσα στα δυο φύλα, αφού ως γνωστόν το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών του τμήματος γερμανικής γλώσσας και φιλολογίας είναι γυναίκες.

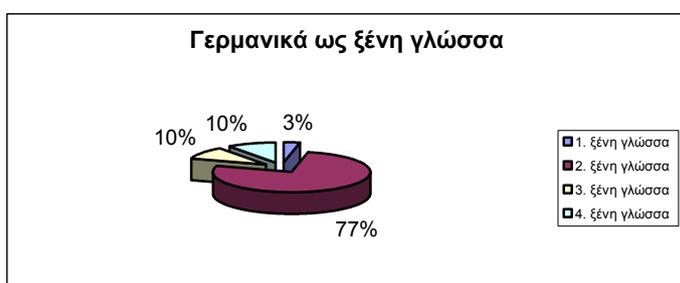
⁵ Ένας από τους λόγους, που ανάγκασε τις νεότερες μεθόδους (π.χ. επικοινωνιακή προσέγγιση) να δώσουν λιγότερη βαρύτητα στο γραπτό λόγο.

⁶ Η έρευνα διενεργήθηκε με την βοήθεια της κυρίας Κ. Γρηγοριάδου, απόφοιτη του τμήματος γερμανικής γλώσσας και φιλολογίας της φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέρος της περιλαμβάνεται και στη διπλωματική της εργασία (Γρηγοριάδου (2003)). Την ευχαριστώ καθώς και όλες και όλους (μαθητές και φοιτητές του τμήματός μας), που πήραν μέρος.

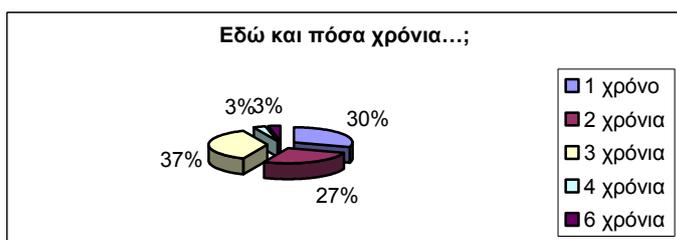
Γράφημα 2

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζεται το πόσοι από τους ερωτηθέντες μαθαίνουν τα γερμανικά ως πρώτη, δεύτερη, τρίτη και τέταρτη ξένη γλώσσα και όπως εύκολα μπορεί να διαπιστωθεί από τα ποσοστά, η συντριπτική πλειοψηφία μαθαίνει γερμανικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα (σύμφωνα με τα σχόλια των ερωτηθέντων, συνήθως μετά τα αγγλικά).

Γράφημα 3

Στο Γράφημα 4 η ερώτηση αφορά στα χρόνια, που μαθαίνουν οι ερωτηθέντες γερμανικά ως ξένη γλώσσα. Στο συγκεκριμένο ερώτημα έχω χωρίσει την ομάδα των μαθητών από αυτήν των φοιτητών, επειδή στην αντίθετη περίπτωση θα αλλοιώνονταν σοβαρά το αποτέλεσμα, αφού οι φοιτητές και μόνον για να πετύχουν στην εξέταση για την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να βρίσκονται σε ένα μεσαίο επίπεδο γλωσσομάθειας.⁷ Το γράφημα 4 λοιπόν παρουσιάζει το χρονικό διάστημα, που μαθαίνουν οι ερωτηθέντες μαθητές γερμανικά ως ξένη γλώσσα:

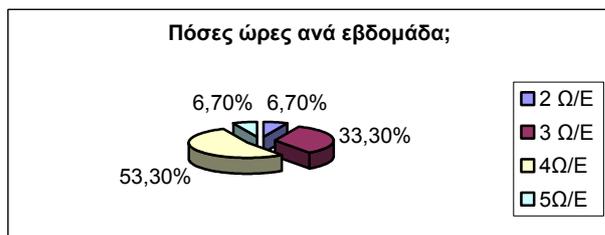

Γράφημα 4

Από τους ερωτηθέντες το 30% μαθαίνει μόνον εδώ και ένα χρόνο γερμανικά, το 27% δύο χρόνια, το 37% τρία χρόνια και μόνον ένα 6% πάνω από τρία χρόνια. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων φοιτητών της γερμανικής φιλολογίας, προκύπτει ότι μαθαίνουν κατά μέσο όρο 7,6 χρόνια γερμανικά.

⁷ Δε θα μπορούσα να καθορίσω το απαιτούμενο από τους υποψήφιους επίπεδο, γιατί αυτό δε διευκρινίζεται από τις ίδιες τις οδηγίες της εξέτασης. Θεωρώ όμως, γνωρίζοντας τα θέματα παλιών εξετάσεων, ότι πρέπει οι υποψήφιοι να βρίσκονται περίπου στο επίπεδο B2 (σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς).

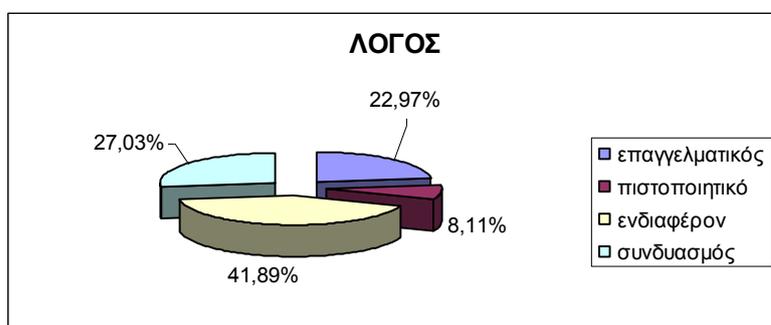
Στο Γράφημα 5 η ερώτηση αφορά στη συχνότητα σε ώρες ανά εβδομάδα, που μαθαίνουν οι ερωτηθέντες γερμανικά:

Γράφημα 5

Το 87% περίπου διδάσκεται γερμανικά 3-4 ώρες ανά εβδομάδα.

Τέλος στο ερώτημα του Γραφήματος 6 «για ποιο λόγο μαθαίνετε γερμανικά;»:

Γράφημα 6

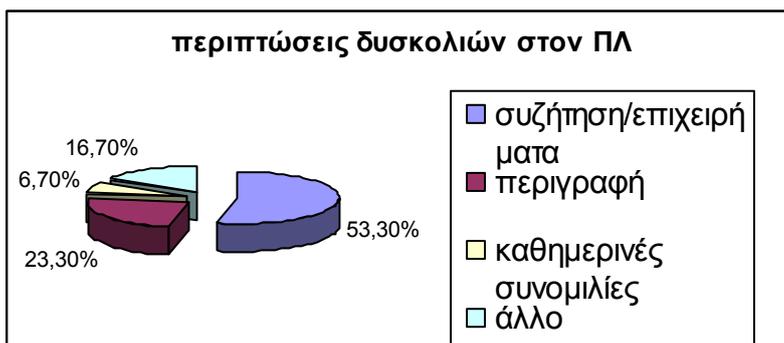
Το 27% των ερωτηθέντων συνδυάζει περισσότερους από έναν λόγους, μόνον το 31% έχει λόγους πιστοποίησης της γλώσσας ή επαγγελματικούς. Το 42% περίπου δείχνει ενδιαφέρον να μάθει τη γλώσσα.

Επί του συνόλου των εισαγωγικών ερωτήσεων θα πρέπει ήδη να σημειώσω ότι τα βασικά συμπεράσματα αφορούν στο υψηλό ενδιαφέρον των ερωτηθέντων για τη γλώσσα καθώς και το πολύ μικρό χρονικό διάστημα, που μαθαίνουν τη γλώσσα. Το μικρό χρονικό διάστημα αναφέρεται ακόμη και στην ομάδα των φοιτητών.

Στη συνέχεια θα εξετάσω επιλεκτικά τα σημαντικότερα, κατά τη γνώμη μου, ζητήματα που προκύπτουν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στο θέμα των δυσκολιών στην παραγωγή λόγου. Θα προσπαθήσω να αναλύσω τα αποτελέσματα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τα συμπεράσματα που θα προκύπτουν να είναι χρήσιμα για τους διδασκόμενους και τους διδάσκοντες της γερμανικής ως ξένης γλώσσας. Φυσικά, τα αποτελέσματα μπορούν να «διαβαστούν» και να χρησιμοποιηθούν και με διαφορετικό στόχο ή άλλη μέθοδο. (βλ. σχετικά μεταξύ πολλών άλλων και Παρασκευόπουλος (1993)).

2.1 Δυσκολίες στην παραγωγή προφορικού λόγου

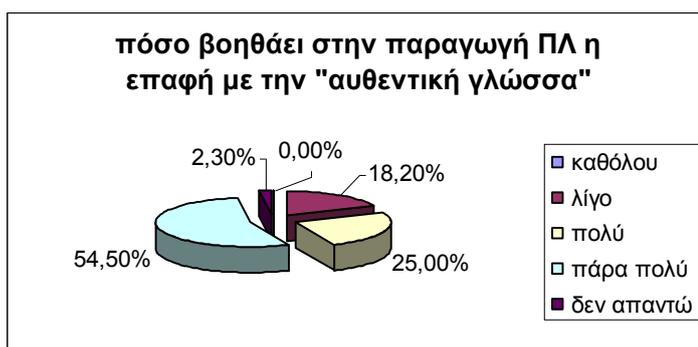
Στην ερώτηση «σε ποια περίπτωση δυσκολευόσαστε περισσότερο» στην παραγωγή προφορικού λόγου, η συντριπτική πλειοψηφία απαντά «στη συζήτηση/επιχειρηματολογία»:

Γράφημα 7

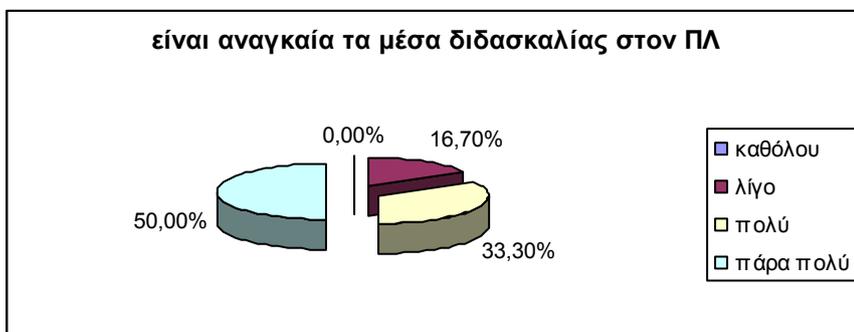
Πάνω από το 50% των ερωτηθέντων απαντάει ότι δυσκολεύεται να παράγει λόγο εκεί που δε χρειάζεται απλώς να μιλήσει, αλλά και να καταλάβει και να πείσει, ακόμη και να διακόψει ή να μην επιτρέψει να τον διακόψουν. Στην περίπτωση δηλαδή, που ομοιάζει κατά το πλείστον με την πραγματικότητα και που φυσικά διέπεται από τους κανόνες της πραγματικής ζωής, δηλαδή έχει περιορισμένο χρόνο και δε δέχεται διορθώσεις.

Λόγω αυτής της δυσκολίας πάνω από το μισό των ερωτηθέντων νιώθει την ανάγκη επαφής με την «αυθεντική» γλώσσα, όπως φαίνεται στο γράφημα 8:

Γράφημα 8

Αν συνυπολογίσω δε τις απαντήσεις «πολύ» και «πέρα πολύ», διαπιστώνεται ότι το 80% των ερωτηθέντων ζητάει την επαφή με την «αυθεντική» γλώσσα και όπως φαίνεται και στο γράφημα 9, ένα ίδιο ποσοστό θεωρεί ότι τα σύγχρονα μέσα διδασκαλίας θα βοηθούσαν στην επίτευξη αυτής της επαφής.

Γράφημα 9

Ενδεικτικά αναφέρω, ότι για το 50% περίπου των ερωτηθέντων δεν αποτελούν προβλήματα η προφορά και η γραμματική, πάνω από το 50% όμως διαπιστώνει ότι έχει ελλείψεις στο λεξιλόγιο.

Αξιοσημείωτο τέλος είναι το 76,7% των ερωτηθέντων παρότι ζητάει την επαφή με την «αυθεντική» γλώσσα θέλει το μάθημα να γίνεται και στις δύο γλώσσες (γερμανική και ελληνική), ώστε να κατανοεί περισσότερα πράγματα στη μητρική-γλώσσα και να νιώθει ασφάλεια έτσι στη γλώσσα-στόχο⁸.

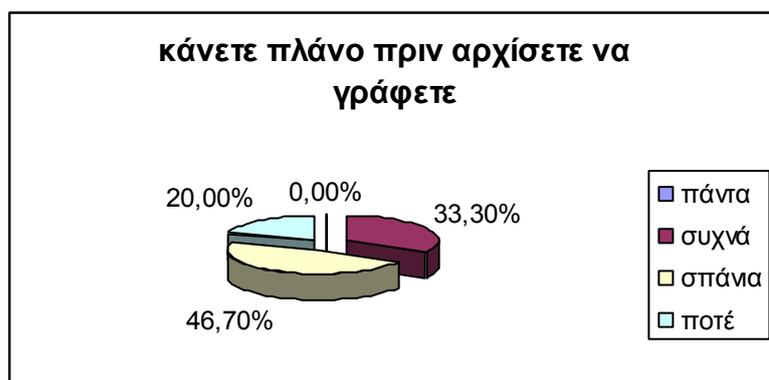
2.2 Δυσκολίες στην παραγωγή γραπτού λόγου

Στα ερωτήματα, που αφορούν τα επιμέρους γλωσσικά στοιχεία και τις δυσκολίες, που γεννούν αυτά κατά την παραγωγή γραπτού λόγου διαπιστώνονται βέβαια δυσκολίες, αλλά δε φαίνονται θεαματικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά αναφέρω:

Το 48% των ερωτηθέντων έχει προβλήματα με το λεξιλόγιο. Το 43% των ερωτηθέντων έχει προβλήματα με τη γραμματική (το 56,70% από αυτούς συναντάει προβλήματα με τη χρήση των αντωνυμιών, αποτέλεσμα, που αξίζει περαιτέρω έρευνα). Το 36,60% των ερωτηθέντων έχει προβλήματα στη σύνταξη.

Ανάμεσα στα προβλήματα λεξιλογίου, που αφορούν και το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων ξεχωρίζει το πρόβλημα «εύρεση λέξης από το λεξικό και λάθος χρήση της», που απασχολεί το 30% των ερωτηθέντων και το πρόβλημα «λάθος λέξης λόγω της μετάφρασης από τα ελληνικά», που απασχολεί το 26.7% των ερωτηθέντων. Παρότι όμως διαπιστώνεται από τους ίδιους τους ερωτηθέντες το πρόβλημα χρήσης του λεξιλογίου, στην αδυναμία τους να βρουν λύση επιλέγουν και πάλι την ασφάλεια της μητρικής γλώσσας και γι αυτό το 50% απαντάει, ότι βρίσκει τη μέθοδο εκμάθησης λεξιλογίου με τη βοήθεια της μετάφρασης από τη μια γλώσσα στην άλλη, «ευχάριστη» και πάνω από το 43% θεωρεί ότι είναι και αποτελεσματική. Είναι σαφές από τα παραπάνω ότι οι ερωτηθέντες δεν έχουν εξασκηθεί με άλλες μεθόδους εκμάθησης λεξιλογίου. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι στο ερώτημα «είναι αναγκαίες «εναλλακτικές» μορφές ασκήσεων λεξιλογίου», πάνω από το 86% τις θεωρεί πολύ αναγκαίες.

Όσον αφορά την προετοιμασία παραγωγής γραπτού λόγου (π.χ. σύμφωνα με το μοντέλο γνωστικής διαδικασίας των Hayes/Flower (1980) Identifying the Organization of Writing Processes. In: Gregg/ Steinberg: 3-30), διαπιστώνεται, όπως αυτό φαίνεται και στο γράφημα 10, ότι οι ερωτηθέντες δεν εξασκούνται:

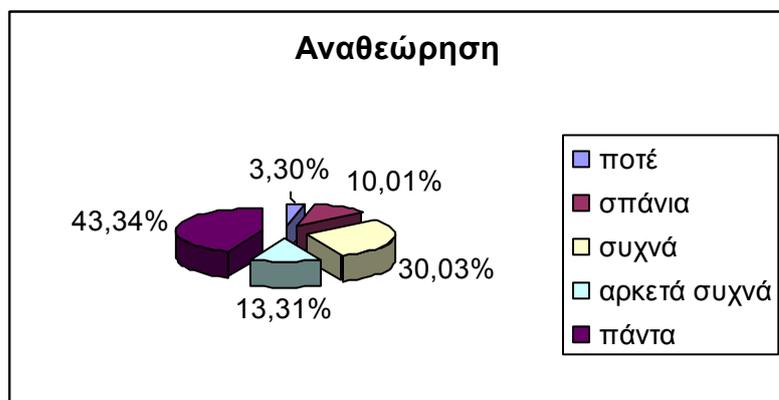

Γράφημα 10

Το 20% δε σχεδιάζει ποτέ το κείμενο του πριν αρχίσει να γράφει, το 46,70% το κάνει σπάνια, το 33,30% συχνά και ούτε ένας από τους ερωτηθέντες δεν απάντησε ότι σχεδιάζει πάντα το τι θα γράψει.

⁸ Μέχρι στιγμής χρησιμοποιήσα τον όρο «ξένη γλώσσα», αφού αυτός είναι ο εύχρηστος στην καθομιλουμένη και γι αυτό τον επιλέξαμε για το ερωτηματολόγιο.

Όσον αφορά τη διόρθωση (αναθεώρηση) του γραπτού λόγου, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι αποτελεί μέλημα των περισσότερων.

Γράφημα 11

Πάνω από το 80% αναθεωρεί συχνά ή και πάντα το κείμενο, που μόλις έχει παραχθεί, γεγονός που μας δείχνει ότι είναι σαφής αυτή η ανάγκη στους διδασκόμενους. Το κατά πόσο βέβαια αξίζει να εφαρμόζει κανείς το ένα μόνο στάδιο από το σύνολο των κεντρικών δραστηριοτήτων της παραγωγής γραπτού λόγου δεν θα το εξετάσω επί του παρόντος.

3. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά και εν συντομία θα μπορούσα να καταλήξω αρχικά στα εξής:

- Το χρονικό διάστημα ενασχόλησης με τη γλώσσα-στόχο είναι αποφασιστικής σημασίας για την παραγωγή λόγου.
- Η επαφή με τη γλώσσα-στόχο και μάλιστα σε αυθεντικές καταστάσεις είναι συνειδητά απαραίτητη στο μάθημα.
- Η χρήση της μητρικής γλώσσας στο μάθημα προσδίδει ασφάλεια στους διδασκόμενους.
- Οι δυσκολίες κατά την παραγωγή λόγου δεν διαπιστώνονται στα γλωσσικά στοιχεία (γραμματική, προφορά κλπ) αλλά 1) στο συνδυασμό αυτών των στοιχείων και 2) στη χρήση τους ανάλογα με την επικοινωνιακή κατάσταση.
- Από τα γλωσσικά στοιχεία, το λεξιλόγιο και η χρήση του είναι αυτό, που χρήζει ιδιαίτερης εξάσκησης.
- Χρήσιμη θα ήταν η καθολική εφαρμογή του μοντέλου γνωστικής διαδικασίας κατά την παραγωγή γραπτού λόγου.

4. Βιβλιογραφία

Γρηγοριάδου, Κυριακή (2003): Die Schwierigkeiten beim mündlichen und schriftlichen Ausdruck. Diplomarbeit. Πανεπιστήμιο Αθηνών

Europarat, Rat für kulturelle Zusammenarbeit (2001): Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt

Hayes, R. John/Flower, Linda (1980): Identifying the Organization of Writing Processes. In: Gregg/Steinberg: 3-30

Heyd, Gertraude (1991): Deutsch lehren. Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache. Frankfurt am Main: Diesterweg

Huneke, Hans-Werner /Steinig, Wolfgang (2000): Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. Berlin. Erich Schmidt Verlag

Παρασκευόπουλος, Ιωάννης (1993): Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας. Τόμος 1. Αθήνα

Παρασκευόπουλος, Ιωάννης (1993): Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας. Τόμος 2. Αθήνα

Πορποδάς, Κωνσταντίνος (1994): Εισαγωγή στην ψυχολογία της ανάπτυξης. Πανεπιστήμιο Πατρών

Ρήγας (2003): Για την ανάπτυξη της γραπτής έκφρασης. Περιοδικό Σχολείο και Ζωή. Εκδ. Κυριαζόπουλος

Storch, Günther (2001): Deutsch als Fremdsprache- Eine Didaktik. München: W. Fink

Τοκατλίδου, Βάσω (2003): Γλώσσα, επικοινωνία και γλωσσική εκπαίδευση. Αθήνα: εκδόσεις Πατάκης

Τσοπάνογλου, Αντώνης (1985): Η «επικοινωνιακή προσέγγιση» και το ιστορικό υιοθέτησης της στην Ελλάδα. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη

5. Παράρτημα

I. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σημειώστε με x τη σωστή απάντηση.

A. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Η ηλικία σας είναι :
 10-12 ετών 13-15 ετών 16-18 ετών 19 και άνω
2. Είστε :
 Άνδρας Γυναίκα
3. Είστε :
 Φοιτητής Μαθητής
4. Έχετε ζήσει σε κάποια χώρα όπου τα γερμανικά ομιλούνται ως πρώτη γλώσσα;
Εάν ναι, πού;
 Ναι _____ Όχι
5. Η Γερμανική είναι η :
 1^η Ξένη Γλώσσα 2^η Ξ.Γ. 3^η Ξ.Γ. 4^η Ξ.Γ.
6. Πόσα χρόνια μαθαίνετε Γερμανικά;
 2 χρόνια 3 χρόνια 4 χρόνια Άλλο _____
7. Πόσες ώρες την εβδομάδα έχετε μάθημα γερμανικών;
 2 ώρες 3 ώρες 4 ώρες 5 ώρες Άλλο _____
8. Για ποιο λόγο μαθαίνετε γερμανικά;
 Για την απόκτηση πιστοποιητικού γλωσσομάθειας
 Γιατί θα μου χρησιμεύσουν μελλοντικά στο επάγγελμα
 Επειδή μου αρέσουν
 Άλλο _____

B. Ο ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1. Σας δυσκολεύει να εκφραστείτε προφορικά στην ξένη γλώσσα (γερμανικά):
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 1α) Σε ποια περίπτωση δυσκολεύοσαστε περισσότερο (ενδεικτικά 3 απαντήσεις):
 Σε απλές συνομιλίες της καθημερινότητας
 Σε συζήτηση και επιχειρηματολογία για κάποιο θέμα
 Στην περιγραφή κάποιας κατάστασης ή κάποιου αντικειμένου
 Άλλο _____
- 1β) Σε ποιο βαθμό σας δυσκολεύουν τα παρακάτω ώστε να εκφραστείτε προφορικά στην ξένη γλώσσα (γερμανικά);
Χρειάζομαι πολύ χρόνο για να διατυπώσω αυτό που θέλω
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
Δε γνωρίζω το λεξιλόγιο που χρειάζομαι
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
Κάνω γραμματικά λάθη
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
Κάνω συντακτικά λάθη
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
Δυσκολεύομαι με την προφορά της γλώσσας
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
2. Η επαφή με την “αυθεντική” γλώσσα (μέσω κασετών ήχου, βίντεο, κλπ) πιστεύετε πως θα σας βοηθούσε στον προφορικό λόγο:
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 2α) Κρίνετε τη χρήση τέτοιων μέσων στο μάθημα:
 Καθόλου αναγκαία Όχι ιδιαίτερος αναγκαία Αναγκαία Αναγκαία πάντα
3. Η γλώσσα διδασκαλίας πρέπει να είναι κατά την γνώμη σας:
 η ελληνική πάντα η γερμανική πάντα
 και η ελληνική και η γερμανική κατά περίπτωση (αναφέρετε σας παρακαλώ από 1 παράδειγμα για κάθε γλώσσα)
4. Διατυπώστε άλλες δυσκολίες στον προφορικό λόγο κατά την εκμάθηση των ξένων γλωσσών γενικότερα.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

5. Κατά την παραγωγή γραπτού λόγου το λεξιλόγιο με δυσκόλεψε:
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 5α) Το συνηθέστερο πρόβλημα λεξιλογίου που αντιμετώπισα ήταν:
 Επιλογή λάθος λέξης
 Εύρεση λέξης από το λεξικό και λάθος χρήση της
 Λάθος λέξη λόγω της μετάφρασης από τα ελληνικά
 Άλλο _____
- 5β) Το παραπάνω λάθος το κάνατε:
 Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ Συνεχώς
- 5γ) Θεωρείτε την εκμάθηση και σωστή χρήση του λεξιλογίου στο γραπτό λόγο δύσκολη;

- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 5δ) Η παραδοσιακή μέθοδος εκμάθησης λεξιλογίου (μετάφραση από τα γερμανικά στα ελληνικά και αντιστρόφως) είναι:
- Καθόλου Αδιάφορη Ευχάριστη Πολύ
 Ευχάριστη Ευχάριστη
- 5ε) Θεωρείτε πώς η παραπάνω μέθοδος είναι αποτελεσματική;
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 5στ) Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίες “εναλλακτικές” μορφές ασκήσεων λεξιλογίου (όπως π.χ. η χρήση τους σε κείμενα, αντιστοιχίες κτλ.);
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ

6. Κατά την παραγωγή γραπτού λόγου η γραμματική με
δυσκόλεψε:

- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 6α) Πρόβλημα με τους χρόνους αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με τις αντωνυμίες αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με τις καταλήξεις αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με τα άρθρα αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- 6β) Άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισα πολύ συχνά;

7. Κατά την παραγωγή του γραπτού λόγου το συντακτικό με
δυσκόλεψε:

- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 7α) Πρόβλημα με τις δευτερεύουσες προτάσεις αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με την σωστή θέση του Υποκειμένου αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με τη θέση του ρήματος αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- Πρόβλημα με τη θέση προσδιορισμών (χρόνου, τόπου κτλ) αντιμετώπισα
- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ
- 7β) Άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισα πολύ συχνά;

8. Δυσκολεύτηκα να οργανώσω τις σκέψεις μου και τις γνώσεις μου σχετικά με το
κείμενο:

- Καθόλου Λίγο Αρκετά Πάρα πολύ
- 8α) Πριν αρχίσετε να γράφετε κάνετε πλάνο με σκοπό την οργάνωση των σκέψεων/
 γνώσεων σας:
- Ποτέ Σπάνια Συχνά Πάντα
- 8β) Θεωρείται το πλάνο:
- Καθόλου αναγκαίο Αναγκαίο κατά περιπτώσεις Αναγκαίο πάντα
- 8γ) Κατά τη διάρκεια του μαθήματος υπάρχουν ασκήσεις που σας προετοιμάζουν για
 την “οργάνωση” του γραπτού λόγου;
- Καθόλου Λίγες Αρκετές Πάρα πολλές
- 8δ) Το διορθωμένο κείμενο το ξαναγράφετε;

- Ποτέ Σπάνια Συχνά Αρκετά συχνά Πάντα
- 8ε) Το θεωρείται αναγκαίο κάτι τέτοιο;
- Καθόλου αναγκαίο Αναγκαίο κατά περιπτώσεις Αναγκαίο πάντα

9. Μετά την ολοκλήρωση παραγωγής κειμένου το “ξαναδιαβάζετε”
ολοκληρωμένο ώστε να διορθώσετε τυχόν λάθη:

- Ποτέ Σπάνια Συχνά Αρκετά συχνά Πάντα
- 9α) Θεωρείτε αυτή την “επανεξέταση”:
- Καθόλου αναγκαία Αναγκαία κατά περιπτώσεις Αναγκαία πάντα

10. Διατυπώστε άλλες δυσκολίες στον γραπτό λόγο κατά την εκμάθηση των ξένων
γλωσσών γενικότερα.